

СЕКЦІЯ 5

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

МІЖНАРОДНА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ЯК ШЛЯХ РОЗВИТКУ В УПРАВЛІННІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

*Качанова А.О., студентка, Боярчук А.І., к.е.н., доцент
Херсонський національний технічний університет*

Економічне, соціальне й культурне зростання будь-якої країни стимулюється дієздатною системою інтелектуальної власності. Розвиток вітчизняних підприємств сьогодні напряму залежить від того, наскільки вагомим є інтелектуальний потенціал суспільства й рівень його культурного розвитку, від спроможності активізувати інноваційну діяльність шляхом впровадження новітніх технологій, створення інноваційної продукції, формування інтелектуальної власності.

Вчені та дослідники переконані, що у сучасних економічних реаліях, саме формування інтелектуальної власності є вагомим чинником економічного зростання, досягнення значних конкурентних переваг у міжнародному співтоваристві [1]. Саме тому міжнародна інтелектуальна власність все частіше уособлюється і вивчається як шлях розвитку наукових досліджень, що, в свою чергу, формує актуальність даного дослідження.

Теоретичні та практичні аспекти сутності та особливостей існування інтелектуальної власності відображені у працях багатьох зарубіжних вчених: В. Коена, П. Бандіцзакалчая, Т. Давенпорта, Л. Едвінсона, М. Хаммера, Дж. Чампі, Т. Хатторі та інших [2-7]. Серед вітчизняних дослідників можна виділити праці М. Паладія, О.П. Орлюка, П.Д. Макаренка, О.А. Підопригори та О.Б. Бутнік-Сіверського, які більшою мірою досліджують особливості правового регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності [8-9]. Взагалі, проблемі захисту інтелектуальної власності присвячено багато досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, таких як: П.П. Андрушко, В.Д. Базидевич, А.А. Бовін, В.В. Галунько, Р.О. Денисов, О.М. Коцюба, Г.В. Корчевний.

Сфера інтелектуальної власності – це сукупність галузей економіки і видів суспільної діяльності, які не беруть безпосередньої участі у створенні матеріальних благ. Ці галузі виробляють унікальний продукт – інтелектуальний. Саме такий продукт є необхідним для ефективного функціонування матеріального виробництва. У промислово розвинутих країнах 80-95% приросту ВВП припадає на частку нових знань, втілених у техніці й технологіях. Обсяг світової торгівлі ліцензіями на об'єкти інтелектуальної власності щороку зростає на 12%. Щорічно обсяги експорту наукоємної продукції приносять, у середньому, США близько 700 млрд дол., Німеччині – 500 млрд дол., Японії – 400 млрд дол.

З.В. Пічкурова зазначає, що: «...інтелектуальна власність являє собою сукупність відносин щодо володіння, користування та розпорядження результатами інтелектуальної діяльності людини в галузі науки, технологій, літературно-мистецької діяльності..., з економічного погляду інтелектуальну власність можна тлумачити як сукупність результатів інтелектуальної діяльності людини, які здатні приносити економічну вигоду, і щодо використання яких виникають відносини володіння та розпорядження» [10, с. 217].

Об'єктом власності є право на результати інтелектуальної діяльності людини. Розглядаючи обидві сторони, можна сказати, що з одного боку, автор нематеріального і матеріального об'єкта власності мають подібні права власності, тому що право на результат творчої діяльності забезпечує його власнику виняткову можливість розпоряджатися цим результатом на свій розсуд, а також передавати його іншим особам, подібно до майнового

права. З іншого боку, поряд з майновим правом, існує деяке духовне право власника на результати творчої праці.

Право інтелектуальної власності є сумою тріади майнових прав (права володіти, права користуватися, права розпоряджатися) та немайнових прав (право на авторство, право на недоторканість твору тощо). На рис. 1. наведена класифікація об'єктів інтелектуальної власності, що визначені такими у Цивільному кодексі України. Для зручності всі об'єкти поділені на три групи: об'єкти промислової власності, нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності, об'єкти авторського права і суміжних прав.

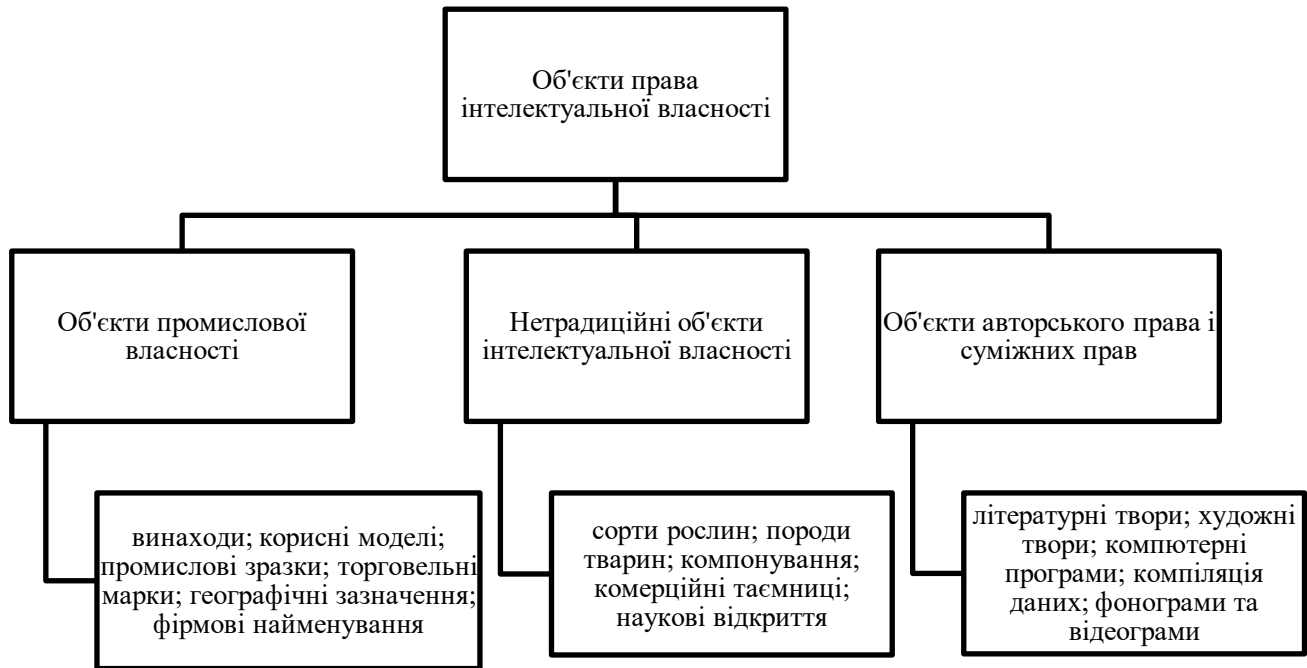

Рис.1. Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності
Джерело: побудовано автором на основі [10]

Розглядаючи окремо кожну категорію (рис. 1.1), можна визначити їх властивості:

1. До об'єктів промислової власності відносяться: винахід - результат інтелектуальної діяльності людини в будь-якій сфері технології; промисловий зразок (ПЗ) - результат творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання. Під торговельною маркою (ТМ) розуміють позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб. Географічне зазначення - назва географічного місця, яке вживається для позначення товару, що походить із цього географічного місця та має певні якості, репутацію або інші характеристики, в основному зумовлені характерними для даного географічного місця природними умовами чи людським фактором або їх поєднанням. Сутність фірмового найменування витікає з самої назви цього об'єкта.

2. До нетрадиційних об'єктів інтелектуальної власності належать сорти рослин та породи тварин, зафіксоване на матеріальному носії просторово-геометричне розміщення сукупності елементів інтегральної мікросхеми та з'єднань між ними визначене законом як топографія інтегральної мікросхеми (ІМС). Комерційна таємниця - це технічна, комерційна, організаційна та інша інформація, що здатна підвищити ефективність виробництва або іншої соціально доцільної діяльності або забезпечити інший позитивний ефект. Відкриттям визнається встановлення невідомих раніше закономірностей властивостей і явищ матеріального світу.

3. Об'єкти авторського права і суміжних прав, у свою чергу, поділяються на дві групи - власне об'єкти авторського права: твори літератури і мистецтва, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних) і об'єкти, суміжні з авторськими правами, до яких відносяться

виконання творів, фонограми і відеограми, програми (передачі) організацій мовлення. Перелік об'єктів права інтелектуальної власності не є вичерпним. З розвитком людської цивілізації будуть з'являтися нові об'єкти права інтелектуальної власності, насамперед, у галузі інформаційних технологій, генної інженерії.

В Україні діють 10 спеціальних законів у сфері інтелектуальної власності. Це закони України: «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», «Про охорону прав на сорти рослин», «Про охорону прав на зазначення походження товарів», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист економічної конкуренції», «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм», «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаних з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування».

У випадку, коли необхідно врегулювати спори щодо прав на об'єкти інтелектуальної власності між фізичними або юридичними особами України та іноземних держав, верховенство перед національними законами мають міжнародні договори, до яких приєдналася Україна. На сьогодні Україна є учасницею 18 багатосторонніх міжнародних договорів у цій сфері [11].

Загалом, Україна має надзвичайно потужний інтелектуальний потенціал. На початку ХХ ст. наша держава входила в тридцятку країн світової інтелектуальної еліти. Лише в ракетно-космічній галузі Україна володіє 17 базовими технологіями з 22 відомих у світі. Входить до вісімки держав-експортерів авіакосмічної техніки. В країні збережений достатній науково-технічний потенціал в оборонній промисловості (радіоелектронне стеження, радіолокація, засоби наведення високоточної зброї, системи бронетанкової техніки і протиповітряної оборони); енергетичному атомному машинобудуванню; авіаційному та енергетичному турбінобудуванню; технології надвисоких частот; виробництві кристалічних матеріалів для мікроелектроніки, сонячної енергетики. За кількістю наукових фахівців вищої кваліфікації, що припадає на душу населення, Україна не поступається розвинутих країнам Європи. Так, посідає 4-те місце у світі за кількістю дипломованих та сертифікованих фахівців у сфері ІТ.

Отже, подальший розвиток країни в сучасних умовах пов'язаний виключно з орієнтацією на зростаюче використання інформації і знань, як найважливішого виду ресурсів, який все більшою мірою визначає майбутнє держави. Сьогодні у місії та завданнях кожної країни запрограмовано стратегічні пріоритети, політика економічного зростання. Проте саме капітал знань, який містять у собі досягнення науки і техніки, може привести до так званого «економічного дива», тому держава зацікавлена у правильній науково-технічній політиці, у такій організації науки, яка дала б змогу ефективно управляти нею, а отже, виникає необхідність розвитку сектору міжнародної інтелектуальної власності.

Література:

1. Українець А. Інтелектуальний капітал - передумова економічної незалежності України [Електронний ресурс] / А. Українець, П. Шиян, С. Олійнічук. - Режим доступу: <http://www.ukrspirt.com/items/view/39>. — 01.11.2015
2. Cohen, W.M. R&D Spillovers, patents and the Incentives to Innovate in Japan and the United States / W.M. Cohen, A. Goto, A. Nagata, R.R. Nelson, J.P. Walsh // Research Policy. - 2002. - Vol. 31, № 8-9, P. 1349-1367.
3. Bunditsakulchai P. Compilation of interregional energy SAM of Japan for environmental tax policy evaluation / P. Bunditsakulchai, H. Taguchi, K. Hitomi. - Central Research Institute of Electric Power Industry, 2011. - Vol. IV. - 33 p.
4. Davenport T.H. Business Innovation: Reengineering Work through Information Technology / T. H. Davenport. - Boston: Harvard Business School Press, 1993. - 364 p.
5. Lin C. Y.-Y. National Intellectual Capital: A comparison of 40 countries] / C. Y.-Y. Lin, L. Edvinsson. - Springer, 2010. - 227 p.

6. Hammer M. Reengineering the corporation: a manifesto for business revolution / M. Hammer, J. Champy. - New York, NY: Harper Business, 1993. - 223 p.
7. Hattori T. An empirical analysis of the transition to retail competition in the U.S. electricity industry / T. Hattori, R. J. Granieri. - Tokyo, 2001. — 90 p.
8. Паладій М. Інфраструктура системи державного управління сферою інтелектуальної власності: підхід до удосконалення [Електронний ресурс] / М. Паладій // Науковий вісник. 2011. - Вип. 7. — Режим доступу: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik7/fail/paladij.pdf
9. Орлюк О.П. Правове регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності: галузеві аспекти: монографія / О.П. Орлюк, О.Д. Святоцький, Т.С. Демченко та ін. - К.: ПП «Авокадо», 2006. - 412 с.
10. Пічкурова З.В. Систематизація теоретичних положень та наукових поглядів на економічний зміст інтелектуальної власності: зб. наук. пр. / З.В. Пічкурова // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». - 2013. - Вип. 24. - С. 215-219.
11. Леощенко Д.І. Співіснування двох концепцій права інтелектуальної власності в Україні: філософський аспект проблеми / Д.І. Лещенко // Гуманітарний вісник ЗДІА. - 2012. - № 49. - С. 278-284.

УПРАВЛІННЯ ПЕРЕБУДОВОЮ ПІДСИСТЕМ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Корибут І.Ю., студентка, Херсонський національний технічний університет
Гудзь П.В., д.е.н., професор, Запорізький національний технічний університет*

Ефективність управління підприємством в цілому проявляється у вмінні швидко реагувати на зміни у зовнішньому оточенні і «допасувати» внутрішні його можливості до цих змін, що проявляється, з одного боку, у здатності використовуючи можливості, які вони відкривають, з другого - у спроможності упередження негативних наслідків, обумовлених змінами. В зв'язку з цим найсуттєвіші з них стосуються цілей, методів і важелів управління, визначення місця і ролі інтернаціоналізації для підприємства в контексті цільових стратегічних і оперативних заходів, що складають основу процесу адаптації підприємства до динамічно змінюваного оточення.

Реструктуризацію підприємства можна розглядати як процес зміни структури власності, управління і організаційної форми господарювання підприємства під впливом зовнішнього економічного оточення. Останнє формується під впливом кількох факторів, зокрема, впливу держави і впливу ринку. Міжнародна конкуренція виступає, головним чином, одним з основних ринкових чинників, що визначають поведінку суб'єктів господарювання [1].

Конкуренція на зовнішньоекономічному ринку впливає на підприємство, головним чином, через чотири основні фактори:

- якість товарів, робіт і послуг ;
- постійна зміна асортименту і номенклатури товару;
- підвищення ефективності витрат на виробництво і реалізацію товару;
- маркетинг.

Міжнародна конкуренція висуває потребу так перебудувати діяльність підприємства, щоб воно могло, з одного боку - знайти свою нішу на ринку товарів і послуг, з другого боку - забезпечити ефективність використання виробничих ресурсів на рівні, який в середньому досягнутий конкурентами. Перша вимога обумовлена тим, що на ринку постійно відбуваються кон'юнктурні зміни, які характеризуються попитом, пропозицією, цінами. Друга - тим, що, крім ринку Товарів і послуг, існує ще декілька ринків, зокрема, ринків